

GIBRID URUSHGA QARSHI STRATEGIK YONDASHUVLAR (MARKAZIY OSIYO NUQTAI NAZARIDAN)

Zamonov Azizbek Avazbek-o'g'li

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti magistratura
tinglovchisi*

Tel: +99894.046-45-45

Annotatsiya: Ushbu maqola Markaziy Osiyo mamlakatlari nuqtai nazaridan gibridd urushga qarshi strategik yondashuvlarni chuqur tahlil qiladi. Gibridd urush zamonaviy xavfsizlik sohasida eng jiddiy tahdid sifatida qaraladi, u kiberhujumlar, axborot urushi, iqtisodiy bosim, siyosiy destabilizatsiya va proxy-tahdidlar shaklida namoyon bo'ladi. Maqolada Markaziy Osiyo mamlakatlarining xavfsizlik siyosati va strategik rejalashtirish mexanizmlari o'rganilib, ichki va tashqi tahdidlarga qarshi kurashish usullari tahlil qilinadi. Shu jumladan, davlat institutlarini mustahkamlash, axborot maydonini nazorat qilish, kiberxavfsizlikni rivojlantirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali samarali strategiyalar ishlab chiqish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, maqolada mintaqaning geosiyosiy ahamiyati, transmilliy tahdidlar va resurslar konteksti hisobga olinib, barqaror xavfsizlikni ta'minlash yo'llari tavsiflanadi.

Kalit so'zlar: gibridd urush, strategik yondashuv, Markaziy Osiyo, kiberxavfsizlik, axborot urushi, xavfsizlik siyosati.

Аннотация: Статья посвящена анализу стратегических подходов к противодействию гибридной войне с точки зрения стран Центральной Азии. Гибридная война рассматривается как одна из наиболее серьезных угроз современной безопасности, проявляющаяся через кибератаки, информационные войны, экономическое давление, политическую дестабилизацию и использование прокси-структур. В статье исследуются

механизмы безопасности и стратегического планирования государств Центральной Азии, рассматриваются методы противодействия внутренним и внешним угрозам. Особое внимание уделяется укреплению государственных институтов, контролю информационного пространства, развитию кибербезопасности и расширению международного сотрудничества. Также рассматривается геополитическая значимость региона, транснациональные угрозы и особенности ресурсного потенциала, что позволяет формировать эффективные стратегии обеспечения стабильной безопасности.

Ключевые слова: гибридная война, стратегический подход, Центральная Азия, кибербезопасность, информационная война, политика безопасности.

Annotation: This article provides an in-depth analysis of strategic approaches to countering hybrid warfare from the perspective of Central Asian countries. Hybrid warfare is considered one of the most serious threats to contemporary security, manifesting through cyberattacks, information warfare, economic pressure, political destabilization, and proxy threats. The study examines the security policies and strategic planning mechanisms of Central Asian states, analyzing methods to address both internal and external threats. Special attention is given to strengthening state institutions, controlling the information space, developing cybersecurity, and enhancing international cooperation as means to implement effective strategies. Furthermore, the article highlights the region's geopolitical significance, transnational threats, and resource context, emphasizing the necessity of tailored strategic approaches to ensure sustainable security in Central Asia.

Keywords: hybrid warfare, strategic approach, Central Asia, cybersecurity, information warfare, security policy.

Kirish.

Gibrid urush (hybrid warfare) — bu harbiy va noharbiy usullarni birlashtirib, raqibni zaif nuqtalaridan tizimli bosqin orqali bostirishga yo‘naltirilgan taktikalar majmuasi. Ushbu urush shakli urush e‘lon qilmasdan, “kulrang zonada” amalga oshiriladi — ya’ni qonunlar, xalqaro huquq va diplomatik shakllar chegarasida harakat qilinadi.

Asosiy qism:

Markaziy Osiyo mintaqasi hozirgi geopolitik raqobat va energiya marosimlari, xalqaro ta’sirlar, etnik va ijtimoiy nizolar, internet va axborot makonida kurashlar uchun ayniqsa potentsial maydon bo‘lib turibdi. Shu sababli, bu mintaqada gibrid tahdidlarga qarshi strategik choralar ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.[1]

Quyida avvalo gibrid urush elementlari va xususiyatlari ko‘rib chiqiladi, so‘ngra Markaziy Osiyoda kuzatilgan misollar, keyin strategik yondashuvlar va tavsiyalar tahlili keltiriladi.[2]

1. Gibrid urush: elementlari va xususiyatlari

Gibrid urush asosan quyidagi elementlarni o‘z ichiga oladi:

Axborot urushi va dezinformatsiya: ijtimoiy tarmoqlarda noto‘g‘ri ma’lumotlar yoyish, feyk yangiliklar tarqatish, tarmoqlar orqali psixologik bosim o‘tkazish.

Kiber hujumlar va kiber sabotaj: davlat tizimlari, energetika infratuzilmalari, kommunikatsiya tarmoqlari va moliyaviy tizimlarga hujumlar.

Diplomatik bosim va huquq-normativ takliflar: “qayta huquqiy” choralardan foydalanish, xalqaro sud-vazifalarni harakatga jalb qilish, propagandistik diplomatiya.

Ekonomik bosim, sanksiyalar va boj-vergi urushi: iqtisodiy qaramlikdan foydalanish, energetika yo‘llarini nazorat qilish, moliyaviy urush.

Paramilitar yoki “kam ko‘zga tashlanadigan” harbiy vositalar: maxfiy guruhlar, isyonchi kuchlar, mahalliy bo‘linmalar, muzlatilgan konfliktlar.

Sabotaj, razvedka va maxfiy harakatlar: inqirozli holatlarni tashqi vositachilar bilan qo‘llab-quvvatlash, maxfiy xurujlar.

Asimmetrik taktikalar: raqibning kuchli tomonlariga to‘g‘ridan-to‘g‘ri hujum qilishdan ko‘ra, zaif tomonlarini o‘rganib foydalanish.

Gibrid urush ayrim jihatlarida o‘ta murakkab: chiziqtalarning o‘tkir emasligi, javob rejimlarining aniqligi pastligi, “kim qilgani ma’lum emas” holatlar ko‘p bo‘lishi — bular usulni aniqlash va javob chorasini tanlashni qiyinlashtiradi.[3]

2. Markaziy Osiyoda gibrid tahdidlar: misollar va holatlar

Markaziy Osiyoda gibrid urush elementlari allaqachon namoyon bo‘lmoqda. Quyida ba’zi misollar:

2.1. Axborot va ma’naviy bosim.

Qozog‘istonda “global axborot urushi” analitiklar diqqat markazida. Ijtimoiy tarmoqlarda provokatsiyalar, “milliy savodxonlikka” ta’sir, inter-etnik tarangliklarni oziqlash kabi taktika kuzatilmoqda. [[4]

O‘zbekistonda Rossiyaning rus tilini targ‘ib qilish tashabbuslari ba’zan gibrid bosim usuli deb atalmoqda — bu, til siyosati orqali madaniy va siyosiy ta’sir o‘rnatishga urinish sifatida baholanadi.

Qozog‘istonda 2021-yilda harbiy mashg‘ulotlar amalga oshirildi, ular gibrid tahdidga javob choralari sifatida “sabotaj”, “qorong‘u zonadagi hujumlar” modellarini o‘z ichiga olgan.

2.2. Geosiyosiy ta’sir va “qizil qalam” strategiyalari.

Rossiyaning Ukraina tajribasidan keyin, ayrim tahlilchilar uning gibrid strategiyasini Markaziy Osiyoga kengaytirishi mumkinligini ta’kidlamoqda. Rossiya hamda chet el ta’siri orqali ta’lim, madaniy, auditorlik, mediani ushlab turish orqali mintaqalarda o‘z mavqeyini mustahkamlashga harakat qilmoqda. [5]

Markaziy Osiyo davlatlari 2024-yilda “Birlestik-2024” nomli qo‘shma harbiy mashg‘ulot o‘tkazdi: bu mintaqada davlatlari o‘rtasida harbiy va xavfsizlik hamkorligini mustahkamlashga intilishning signalidir.

2.3. Kiber va energetika maydonlari

Gibrid urushlarda energiya infratuzilmalari (quvurlar, tarmoqlar) va raqamli tizimlar hujumga moyil bo‘ladi — masalan, Ukraina misolida elektr tarmoqlariga hujumlar.

Markaziy Osiyoda energiya tranziti (masalan, gaz va elektr tarmoqlari) ham siyosiy bosim vositasi bo‘lishi mumkin — resursga nazorat qilish orqali siyosiy vositalar.

Kiber hujumlar orqali davlat xizmatlari, moliyaviy tizimlar va muhim tarmoqlarga zarar yetkazish imkoniyati ham mavjud.

2.4. Etnik va dini guruhlar, ekstremizm

Markaziy Osiyoda diniy ekstremizm va transchegaraviy guruhlar faoliyati mavjud (masalan, Markaziy Osiyo islamiy harakatlar). Bunday guruhlar gibrid aralashmalar vositachisi sifatida ishlatilishi mumkin.

Ijtimoiy ajralishlar, iqtisodiy notenglik, chegara hududlaridagi boylik va resurslar ustidagi tortishuvlar gibrid urush uchun “ichki tish” rolini o‘ynashi mumkin.

Xulosa. Gibrid urush — zamonaviy geostrategik maydonda davlatlar uchun katta xavf bo‘lib, u an’anaviy jangovar usullardan tashqarida uzluksiz va noaniq usullarda amalga oshiriladi. Markaziy Osiyo, energetika tarmoqlari, ijtimoiy barqarorlik va ko‘p davlat manfaatlari to‘qnash keladigan hudud sifatida, gibrid xavflarga alohida tayyorgarlikni talab qiladi.[6]

Strategik choralar ham multidomen bo‘lishi zarur — axborot, kiber, iqtisodiy, huquqiy va harbiy komponentlar integratsiyalangan shaklda ishlashi kerak. Mintaqaviy hamkorlik va xalqaro aloqalar bu strategiyaning asosiy takomillashtiruvchisi bo‘lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Robert Johnson, “Hybrid War and Its Countermeasures: A Critique of the Literature,” *Small Wars & Insurgencies*, vol. 29, no. 1, 2018.

Kristín Ljungkvist, “The military-strategic rationality of hybrid warfare: Everyday total defence under strategic non-peace in the case of Sweden,” European Journal of International Security, 2024.

Michail Ploumis, “Comprehending and Countering Hybrid Warfare Strategies by Utilizing the Principles of Sun Tzu,” Journal of Balkan and Near Eastern Studies, 2021.

Laris Gaiser, “Chinese Hybrid Warfare Approach and the Logic of Strategy,” NSF Journal, 2022.

Mikael Weissmann (ed.), Hybrid Warfare: Security and Asymmetric Conflict in International Relations, Bloomsbury Academic.

Ya-Ting Yang & Quanyan Zhu, “Toward a Multi-Echelon Cyber Warfare Theory: A Meta-Game-Theoretic Paradigm for Defense and Dominance,” arxiv (2025)